

רעיה הרניק

מישפחת הבופור

רוביק רוזנטל
מישפחת הבופור
סיפורית פועלים

בראשית היה הרעיון. ההרגשה היתה שצ"ר ריד לעשות משהו. אני מניחה שאצל קבוצה אחרת של הורים ייתכן מאוד שמצבה, פסל, או סלע גדול היו הרבה יותר מתבקש. אצלנו, לפי מיטב ידיעתי, לא הועלתה אפשרות כזאת, ולוא פעם אחת. אבל נושא הספר הועלה כבר באחת הפגישות הראשונות, וליווה את הקבר צה במשך כשבע שנים. אולי שהרכב האנושי הוא שגרם לכך — אנשים שספרים ממלאים את ביתם ואת חייהם.

הרעיון הראשון שנפסל על הסף היה משהו שירדמה להוברתייזכרן מורתכת. היו הורים שהוציאו חוברות לזכר בנייהם, והיו שלא היו ציאו, וכולם היו מעורבים כמלאכת הוצאת ספר יזכור לחללי היחידה. אבל היה ברור שהספר שרוב בו לא אולי ספרייזכרון מ"ח חולק לקרובים וידידים. דויד חשב שכדאי אולי להוציא משהו במתכונת הספר שהוציאה חטיבה 7 — משהו שיהיה בו מרוח היחידה והבנים.

רעיונות ופיקפוקים

אחרייך עלה רעיון מפתה להוציא אלבום אלבום שבו לא יאזכרו הבנים. מין תשובה לאלבומי מילחמת ששת-הימים. ספר גדול מלווה תמונות ובו אנתולוגיה מקיפה, עול"מית וארץ-ישראלית, שכולה מרבית בגנות המילחמות. בשלב מסויים כמעט חולקו כבר התפקידים. יעקב הצייר היה אמור לאסוף יציר-רות-אמנות, ויהושע שהוא צלם ידאג לתצלום מים וכולם יחד יחפשו חומר ספרותי. אבל מכיון שאייאפשר היה שלא להזכיר את הבנים באיזו צורה, הועלה הרעיון, שבעמודו האחרון של הספר יהיה רשום: "הספר מוקדש לזיכרם של יוסי אליאל, גיל בן עקיבא, רו גוטרמן, גוני הרניק, אביקם שרף וירון ומיר אשר נפלו על הבופור ב-6.8.62". חלפו שישה חודשים מתחילת המלחמה. הרעיון הובא להוצאת-ספרים, שנראה היה ש-

ובאביב שנות, הסכימה לבוא לאחת הפגישות שלנו ולשמע, כאדם מבחון, כמה מדובר. זו היתה פגישה חשובה מאוד, משום שכראשונה הוצבה לפנינו השאלה המכרעת, "למה אתם רוצים ספר?" התשובות ניתנו בהיסוס ובכנות. היתה חשיפה רבה לפני אדם "זר", ואולי כפי עם הראשונה, בזכות עמיה, נאמרו דברים בס"דר מסויים ולא בהתפרצויות. בסוף הפגישה סיכמה עמיה ואמרה: "אתם חייבים לכתוב את הספר". היתה זו אמירה זו שליוותה אותנו בדרך המיכשולים הארוכה.

מישפחה אחת

היה רעיון ששב ועלה כל אימת שהחוף ריפה את ידינו. נכתבו את הספר לבר. זה לא היה בלתי-אפשרי. ידענו כי מצויים בתוכנו כל האנשים הנחוצים לצרכי ראינות, כתיבה, וגם לצד הטכני של הוצאת הספר לאור. הענייה היתה שבמשך כל הזמן ליוותה אותנו התחושה שאנחנו יותר מדי "מעורבים" כדבר. לא רק כל מישפחה כבנה, בחייה ובאסונה, אלא גם כל אחד מאיתנו בגורל חמש המישפחות האחרות. שכן בינתיים נוצרה מערכת-קשרים הדוקה והאבהת. מלבד הפגישות "הרישמיות", שאותן קבענו מראש ואליהן באו כל המישפחות, היו הרבה מיפ"גשים בין מישפחה אחת להאחרת, ביקורים

בראשית היתה המחשבה לעשות משהו, במשותף, לזכרם של ששת הבחורים שנפלו בקרב על הבופור באותו 6 ביוני 1982 גורלי, בראשיתה של מלחמת ההישראה של לבנון, — מיבצע של"ג או מילחמת "הוד השרון" כפי שכונתה בפי חסידיה ומוקיעיה. אחרי המחשבה הראשונה מתחיל נתיב-תחתית ארוך ומכאוב, המוליך על פני הוצאות-לאור, סופרים אוהדי, שאינם נכונים להתחייב ואחרים, המציניים הנאים בלתי-קבילים. ובין אלה לאלה — פיקפוקים, ספקות ועוד פיקפוקים. בסופו של דבר יצא הספר לאור והוא מופץ בימים אלה בחנויות. רעיה הרניק, אמו של גוני, מספרת את הסיפור מראשיתו.

עם תשיעה ילדים להתיישב בכפר-תבור ולע"בוד את האדמה, שאביו איש-אדמה וכולו גליל תחתון ויחסים וידיעה על "בני-דורנו" שם, והבית הוא הבית שבו נוסדה אגודת "השומר" ועצי זית וחלקות מתוחמות, ורגליים שתולות בקרקע. ירון ומיר, שפעם בחלום הלילה עלה כי בבהירות רבה הפסוק "וירון הוא הנבל הבורמזי שלנו" — אולי בגלל התום של אביו יהושע, שעלה מארצות-הברית לחרוש את התלם הראשון סביב קיבוץ עין דור. אולי בגלל שמו שכולו אופטימיות ומוסיקה. ירון, הנבל הבורמזי שלנו. הנער היפה שכולו תיקות ארץ-ישראל ועם ישראל.

וגוני, נכרם של איש העליה השנייה וחילל ב"גורדים העבריים" וסכתא בת העליה השלישית; ואילו מצד אמו נכרם של זוג ייקים שעלו ארצה מתוך ציונות, אבל שימרו תרבות מרכז אירופאית שהועברה אליו כאמצעות בית סכתו. גוני, שאהב לטייל יחף כארץ ואהב לסעוד במיסעדות פאר והיה

גוני ושרון בשיא הבופוריה: הם ידעו את המחיר

המיוזג של תרבויות שונות כלייך. ואביקם — אביקם מבית-זרע, שהוריו עלו ארצה מאירופה כניצולים צעירים אחרי המלחמה. אנשים שמעולם לא פיקפוקו שבכוחם, כפי שאמרה זאת מונה אמו: "לא רק לתכנן את חייו אנו, אלא להטות ולשנות את כיוון ההיסטוריה היהודית." אביקם זה, שסבו נרצח כפוגרום ברומניה, ואשר גדל כאן בצל התמי רים לחוף הכינרת והוא מגשים את כל חלומות הוריו.

ראינו שיש לנו סיפור, שאינו עוסק רק בשכול, אלא גם בתיקוה הגדולה שבנתה את הארץ הזאת. באנשים, שכולם בחרו לחיות כאן בדרך שבה חיו, ואשר גידלו את ילדיהם בצורה מיוחדת מאוד. אולי כלייך מיוחדת שיהא, ולא המיקריות, הובילה אותם אל מור תם.

שש נפשות מחפשות מחבר

בשלב זה הצטרפה לקבוצה עוד מישפחה. "מלמל", מנחם רייך, היה קצין ביחידה שבה שרתו הבנים. חבר של אביקם, פיקוד של גוני, והוא נפל כשנה אחרי שנפלו ששת הבנים על הבופור. מאיר ויהודית רייך הפכו לחלק מהק-

הדריים, חילופי-מיכתבים, טלפונים. וכיוון שהחיים הוסיפו לזרום סביבנו, היו גם ענייני ציבור משותפים. גם שמחות, גם אסונות. והיתה הרגשה שספר שנכתב אנחנו לא יהיה "אובייקטיבי" דיו. יחד עם זאת, ניסינו כבר אז להתחיל במשהו. ובכל פגישה הקלטנו את קורות-החיים של מישפחה אחת — את סיפור העבר — מניין צמחו הבנים, מי היו הוריהם וסביבה, מאיזה רקע באו, מה רחף את כולם, כאילו בגזירת גורל, לעלות על אותו הר בנותו לילה וליהרג שם.

סיפורה של ארץ-ישראל

ומייד נוכחנו שהסיפור של הבנים הוא ה סיפור של ארץ-ישראל. לא של כל ארץ-ישר"אל, שכן חלקים גדולים מהמיקום החברתי לא היו שם — אבל בכל זאת סיפור של ארץ ישראל. רן, בנו של יעקב, ניצול שואה שאביו נלחם ונפל במחתרת בוורשה. גיל, כלייך, בן "הארץ" שאמו נדרת מייסדי המושבה כינרת ואביו בן מייסדי כפר יהושע; גיל שקרוי על שם דודתו גילה שהיתה בין החולקים לפטרה, הוא "הסלע האדום", שממנו לא שבה. יוסי אליאל, שאם סבו עלתה ארצה לבר

בוצה, ואם אינם מופיעים כמעט כספר, אין זה אלא בשל העובדה שמלמל נהרג במקום ובו מן אחרים.

הייתי אומרת ששלב זה אפשר היה לק"רוא לנו. שש נפשות מחפשות מחבר", לולא פיראנדלו שיש לו כבר זכות יוצרים על שם זה.

התחלנו לפנות לסופרים. חשבנו שיש כאן סיפור שראוי שיסופר. כאמור, סיפור על ארץ-ישראל, סיפור על הבנים, וסיפור על מה שמילחמה ושכול עושים למישפחות. ויאמר מייד לזכות הסופרים שאליהם פנינו, שכולם גילו רצון טוב.

היתה פגישה עם רומן פריסטר בהעוגן. הרעיון לפנות אליו עלה בגלל צמד ספרים שלו, ההגדה לבית לו ועשירי למוין. נדמה היה שאופיים של שני ספריו אלה מכשיר או תו לכתיבת הספר שבו רצינו. ואולם, פריסטר העמיד תנאים נוקשים שקשה היה למישפחות לקבלם. בייחוד עמד על כך שלבני המישפחות לא יהיה שום פיתוח-פה ביחס למה ש יכתוב.

אחרי התלבטויות רבות, הסכימו הכל גם לתנאי זה. ועדיין לא נכתב הספר. התחילו בעיות של יוקרה ושל כספים עם הוצאות-ספרים, ושוב מצאנו עצמנו לבדנו עם ספר שלא נולד.

מחלתו של דויד

בינתיים פעל הזמן לרעתנו. דויד חלה מאוד, וכולנו היינו אחוזי-דאגה. באחת הפג"רות אמר יעקב: "הספר ייכתב ויש לי זמן לחכות." ואילו דויד ענה: "אבל לי אין זמן". מי של רצה להבין לא הבין. ומי שהבין בכ"אב, החל במירוץ נגד הזמן. ושוב פנינו לסופ"רים. רובם התלהבו מהרעיון והציעו עזרה, אבל סיבכו לכתוב בעצמם. הנוד ברטוב בא לפגישה בבית זרע. הוא הבטיח לעזור בליווי הספר, אבל נתן לנו להבין שלא הוא יכתוב. בינתיים הלך כוחו של דויד ואול. עוד הצי לחנו להקליט אותו. עוד קיוונו שנמצא סופר והוא יהיה חלק מהספר. אבל "לא היה לו זמן". ודויד, אבא של אביקם, מת לפני שנתיים. מת מלב שבור. מכשל של "מערכת חיסונית", שבזדאש היה קשור לאלב על דורון ואביקם. כששכב דויד בבית-החולים יצא לאור ספר בשם צעקה שקפח. זהו סיפורו של ערן שחם שמת כניל 27 ממחלת ניוון שרירים. לכאורה, סיפור אחר לגמרי, "לא שייך" לנושא שלנו. אבל אחרי קריאת הפרק השני בספר ידעתי שמצאנו את הסופר. רוביק רוזנטל הצליח לכ"תוב משהו שיש בו גם אמת עובדתית, תיעוד דית, וגם "משהו" שמעבר לתיעוד המדויק. חשבת ששך צריך להיראות הספר שלנו. מייד נרכשו ונקראו עותקים על ידי בני כל המישפחות, והוחלט לפנות לרוביק.

שיברו של חלום

היפה היה שלא-פחות משרצינו אנחנו ש"יכתוב את הספר, כך נתן לנו רוביק את ההרג"שה שהוא רוצה לכתוב אותו. אחיו שלו עצמו נהרג במלחמת יום-הכיפורים, והוא היה קרוב לנושא של מישפחות שאיבדו בן במלחמה. היתה גם הרגשה שהתמדרות שלו עם הספר היתה לא רק מסע לקראתנו, אלא גם אל עצ"מו ומישפחתו. בניגוד לסופרים האחרים, שכ"אמור, כולם היו בעלי גישה חיובית, היתה כאן תחושה שרוביק לא רק חושב ש"גור"ך לכתוב ספר, אלא שהוא גם רוצה לכתוב אותו בעצמו, וזה היה חשוב מאוד.

רעיה הרניק: לא למוות!

היא שמחה למדי לקבל ספר מן המוכן. אבל כאשר היגענו להקדשה בעמוד האחרון, סירב העורך ונימוקו: "נפלו כבר כמאה חיילים ומ"דוע שיהיו שם רק השמות של הבנים שלכם." הפגיעה היתה קשה, מה גם שאותו אדם היה אב שכול בעצמו.

ובינתיים החלו פיקפוקים: האם להוציא ספר בכלל, ואיזה ספר, ואולי אנחנו רק מש"לים את עצמנו להחשוב שמישהו ירצה לקרוא ספר כזה? ביקשנו עזרה מבחוף. עמיה ליב"ל, ליד, ראש החוג לפסיכולוגיה באוניברסיטה העברית, מחברת חיילי בדיל בחוף ירושלים